

С. Ягольник, С. Булацик (Львів, УКРАЇНА)

ФІТОСАНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ЕКСПОРТУ, ІМПОРТУ ТА ТРАНЗИТУ ТОВАРІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Інститут сталого розвитку ім. В.Чорновола, Національний університет «Львівська політехніка», 79013 Львів, вул. С.Бандери, 12, електронна пошта: xts_sweta@ukr.net

Фітосанітарна безпека будь-якої держави означає захищеність її території від ризиків, які виникають в разі проникнення, розповсюдження та масового розмноження шкідників, хвороб рослин та бур'янів. Останні становлять реальну небезпеку і за досить короткий термін можуть завдати значних економічних збитків. Відомо, що внаслідок діяльності шкідливих організмів національні сільгоспвиробники втрачають щорічно понад 30% валових зборів урожаю.

Основа успішної реалізації питань щодо фітосанітарної безпеки Львівської області є попередження проникнення та розповсюдження на територію нашої держави регульованих шкідливих організмів, локалізація і ліквідація їх вогнищ, створення системи управління фітосанітарними ризиками, запровадження карантинних режимів, організація захисту рослин при вирощуванні сільськогосподарських культур [1].

Серед найважливіших завдань, що постійно постають перед сільським та лісовим господарством є боротьба із шкідливими організмами, які завдають йому значної шкоди, в тому числі і карантинними: відсутніми, або обмежено поширеними.

Під шкідливими організмами розуміють шкідники, хвороби рослин та бур'яни, що історично пристосовуються до умов розвитку культурних та дикорослих рослин, паразитують на них, або ростуть разом з ними і в процесі свого розвитку та при міжвидовій боротьбі пригнічують, або знищують їх. Їх видовий склад змінюється в залежності від зовнішніх умов та в залежності від видів господарської діяльності людини.

Територія Львівської області складає 21,8 тис. км², що складає 3,6 % території України і розділена на 20 адміністративних районів. В області функціонує 10 підрозділів митного оформлення товарів Львівської митниці ДФС, які розташовані: в м. Львові, м. Броди, м. Дрогобич, м. Червоноград, м. Стрий, м. Городок. с. Малехів Жовківського району, смт. Запитів Кам'янка-Бузького району та у смт. Краковець Яворівського району.

Через територію Львівської області проходять значні потоки транспортних засобів із рослинною продукцією по імпорту, експорту та транзиту. У зв'язку з цим для області постає значна загроза занесення регульованих шкідливих організмів як через кордон, так і з транспортними вантажами, що перевозяться по території країни. Тому необхідним є здійснення контролю над шкідливими організмами та проведення аналізу статистичних даних експорту, імпорту та транзиту.

У табл. 1 наведені дані щодо імпорту товарів рослинного походження у Львівській області за останні 5 років [2, 3].

Таблиця 1

Порівняльна таблиця імпорту об'єктів регулювання

№	Назва продукції	2012 р.	2013 р.	2014р.	2015р.	2016р.
1.	Насінневий матеріал, т	1880,876	1694,852	1999,236	247,773	0
2.	Садивний матеріал, шт.	7517714	10177165	5109191	7041866	18875163
3.	Продовольчі матеріали, т	149284,97	102746,874	71408,714	6000,383	279,118

Аналізуючи імпорт товарів рослинного походження через пункти пропуску на державному кордоні області слід відмітити, що має місце тенденція збільшення одних об'єктів регулювання та зменшення інших. Так, наприклад, обсяги імпорту садивного матеріалу мали тенденцію збільшення у 2016 році в 2,7 рази порівняно з 2015 роком, та зменшення у 21 раз продовольчих матеріалів відповідно. Насінневий матеріал у 2016 році не імпортувався.

У табл. 2 наведені дані щодо транзиту товарів рослинного походження у Львівській області за останні 5 років [2, 3].

Таблиця 2

Порівняльна таблиця транзиту об'єктів регулювання

№	Назва продукції	2012 р.	2013 р.	2014р.	2015р.	2016р.
1.	Насінневий матеріал, т	552,565	470,102	403,182	21,0	0
2.	Садивний матеріал, шт.	1777450	2832064	1661188	762116	1687396
3.	Продовольчі матеріали, т	8995,857	2942,505	613,005	50,436	126,255

Дані табл. 2 свідчать, що у 2016 році транзит садивного матеріалу збільшився в 2,2 рази порівняно з 2015 роком, а продовольчих матеріалів у 2,5 разів відповідно. Через відсутність імпорту насінневого матеріалу у 2016 році транзиту останнього не було.

У табл. 3 наведені дані фітосанітарного контролю імпорту товарів рослинного походження в зонах митного контролю за останні 2 роки [2, 3].

Таблиця 3

Дані фітосанітарного контролю імпорту товарів рослинного походження в зонах митного контролю

№	Назва продукції	За 2015 р.	За 2016 р	Абсолютні відхилення
1.	Насінневий матеріал, т	368,6813	7075,055	6706,3737
2.	Картопля насіннева, т	180	210	30
3.	Садивний матеріал, шт.	4752037	1778339	-2973698
4.	Зрізані квіти, шт.	1468	50457	48989
5.	Овочі всього, т	6631,0816	12396,171	5765,0894
6.	Картопля продовольча	180,007	105,05	-74,957
7.	Фрукти всього, т	86187,8628	85931,4	-256,4628
8.	Зерно, т	383,7568	531	147,2432
9.	Продукти харчування, т	7265,9362	11494,172	4228,2358
10.	Технічні матеріали, т	6304,588	6851,393	546,805
11.	Деревина, м ³	155,312	79,491	-75,821

Дані, які наведені у табл. 3 свідчать, що порівняно з 2016 роком, обсяги імпорту:

- збільшились: на насінневий матеріал на – 6706,3737 т., на картоплю насінневу на – 30 т., на зрізані квіти – на 48989 шт., на овочі – на 5765,0894 т., на зерно – на 147,2432 т., на продукти харчування – на 4228,2358 т., на технічні матеріали – на 546,805 т.;

- зменшились: на садивний матеріал – на 2973698 шт., на картоплю продовольчу – на 74,957 т., на фрукти – на 256,4628 т., на деревину – на 75,821 м³ порівняно з аналогічним періодом 2015 року.

У табл. 4 наведені дані фітосанітарного контролю експорту товарів рослинного походження в зонах митного контролю за останні 2 роки [2, 3].

Дані, які наведені у табл. 4 свідчать, що порівняно з 2016 роком, обсяги експорту:

- збільшились: на насінневий матеріал – на 18,209 т., на картоплю продовольчу на 228,636 т., на зрізані квіти – на 2368,343 шт., на зерно – на 1556,928 т., на технічні матеріали – на 1223,57 т.;

- зменшились: садивного матеріалу – на 461 шт., овочів – на 18777,888 т., на фрукти – на – 20686,34 т., на продукти харчування – на 189712,29 т., на картоплю насінневу на 5270 т., на деревину – на 189712,293 м³.

Таблиця 4

Дані фітосанітарного контролю експорту товарів рослинного походження в зонах митного контролю

№	Назва продукції	За 2015 р.	За 2016 р	Абсолютні відхилення
1.	Насінневий матеріал, т	55,5	73,709	18,209
2.	Картопля насіннева, т	5270	0	-5270
3.	Садивний матеріал, шт.	1866,563	1405,203	-461,36
4.	Зрізані квіти, шт.	1558,076	3926,419	2368,343
5.	Овочі всього, тонн	77881,468	59103,58	-18777,888
6.	Картопля продовольча	186,208	414,844	228,636
7.	Фрукти всього, т	52307,642	31621,302	-20686,34
8.	Зерно, т	3448,258	5005,186	1556,928
9.	Продукти харчування, т	483637,693	293925,4	-189712,29
10.	Технічні матеріали, т	2878,411	4101,981	1223,57
11.	Деревина, м ³	483637,693	293925,4	-189712,29

У табл. 5 наведені дані фітосанітарного контролю транзиту товарів рослинного походження за останні 2 роки [2, 3]. Дані, які наведені у табл. 5 свідчать, що порівняно з 2016 роком, обсяги транзиту:

- збільшились: на насінневий матеріал – на 16,465 т., на фрукти – на 2922,27 т.,

- зменшились: на садивний матеріал – на 29833 шт., на овочі – на 4123,892 т., на продукти харчування – на 94,221 т., на зрізані квіти – на 204 шт., на деревину – на 57431,033 м³, на зерно – на 40780,022 т., на технічні матеріали – на 658,497 т.

Дані фітосанітарного контролю транзиту (у інші області України)
товарів рослинного походження в зонах митного контролю

№	Назва продукції	За 2015 р.	За 2016 р	Абсолютні відхилення
1.	Насіннєвий матеріал, т	19,408	35,873	16,465
2.	Садивний матеріал, шт.	288083	258250	-29833
3.	Зрізані квіти, шт.	204	0	- 204
4.	Овочі всього, т	10199,617	6075,725	-4123,892
5.	Фрукти всього, т	7891,565	10813,835	2922,27
6.	Зерно, т	41060,022	280	-40780,022
7.	Продукти харчування, т	290,094	195,873	-94,221
8.	Технічні матеріали, т	680,497	22	-658,497
9.	Деревина, м ³	94054,215	36623,182	-57431,033

Питання відповідності фітосанітарним вимогам української продукції рослинного походження у міжнародній торгівлі – це питання іміджу України у світі. Порівняно з 2015 роком кількість надходження нотифікацій до України зросла в 2 рази. Основою причиною надходження нотифікацій є невідповідність вимогам країн-імпортерів та порушення, пов'язані із дерев'яним пакувальним матеріалом - 46%.

Велике занепокоєння викликає збільшення надходження нотифікацій щодо невідповідності фітосанітарним вимогам країн-партнерів у міжнародній торгівлі зерна українського походження. Торік були складнощі у міжнародній торгівлі українським збіжжям з Індонезією, Індією, Білоруссю, Туреччиною та КНР. Причиною надходження більшості нотифікацій є недостатній контроль при оформленні фітосанітарних документів з боку експортерів відповідно до Директиви Ради 2000/29/ЄС та зрідка фітосанітарних інспекторів.

Кожна нотифікація формально може стати приводом до заборони експорту. Покращити ситуацію з даного питання можливо за умови проведення комплексних фітосанітарних процедур як при вирощуванні, так і при формуванні експортних партій продуктів рослинного походження, а також при посиленні відповідальності з боку фітосанітарних інспекторів та фітосанітарних лабораторій.

Список використаної літератури

1. Батутіна А. П., Ємченко І. В., Троякова А. О. Навчальний посібник. В-Во Магнолія. – 2009. – 396 с.
2. Державна установа —Львівська обласна фітосанітарна лабораторія” http://www.cfl.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=34:derzhavna-ustanova-lvivska-oblasna-fitosanitarna-laboratoriya&catid=12:fitosanitari-laboratoriji&Itemid=132
3. <http://www.fitolab.lviv.ua/?id=119>